

Ujabb nagy harcok előtt az erdélyi zsidóság

Lapedatu miniszter elvi jelentőségű határozattal döntött a carei-i hitközségi harcokban

Véglegesítették Horovitz Ábás főrabbi állásában. — Áskenázok és ál-chassidok harca. — A Központi Iroda túllépte hatáskörét és nem áll hivatalos magánul — Uj alapszabályokat és miniszteri rendeletet normális állapotokat követel Erdély jözo zsidó közvéleménye.

Közel egy éve annak hogy a carei ortodox hitközség főbbsége főrabbiának választotta Horovitz Ábás, a szaploncai főrabbi vejét. A választás után nyilván megindultak az átszólások és elmérgesedett harcok születtek, a Tellebaum Józsi távoztával megteremtődött az elmérgesedett harcok születtek, a Tellebaum Józsi távoztával megteremtődött az elmérgesedett harcok születtek...

Dr. Nagy — melyben a főrabbi és hívei kommuniszláknak és irredantáknak bélyegezik. Volt Careiben, a személt főrabbi hívei részéről telefon és levélcenzúra, mindenütt önkéntes ohaszid-deiktivék figyeltek mindenre és mindenkre. Ellenem is operáltak minden képleten eszközzel fenyegetéssel, vesztegetéssel, alapítvánnyal, demenciákkal operáltak velem szemben is. Előtte nagyon bántottak a dolgozókat, de azután kezdtem megszokni ezt a képleten harcomodert.

Mit tartalmaz Pacescu vezérinspector által előterjesztett riport?

Négy különálló részben áll ez a riport. Az első részben a carei eseményeket sorolja fel, kronológikus sorrendben. A második: az áskénázok és chassidok közötti ellentétek indokainak megvilágítása. A kérdés jogi és vallásfilozófiai szempontból való megítélése. A Központi Iroda hatásköri túlkapcsolatának felsorolása. A harmadik rész: a konkluziókat, a negyedik: a szükséges pozitív intézkedéseket tartalmazza. A riport túlnő a lokális kereteken és hosszra elapoz munkának eredménye. Pacescu vezérinspector a kérdés elsőrangú ismerője, kiváló teológus és professor, aki éles szemmel látta, hogy a harc nem a carei hitközségi elnök személye körül forog, sőt nem egészen rebbinásizáti párba (hiszen mindkettő lényegében chassid), hanem

az áskénáz zsidóság élet-halál védelmi harca, az öt elsőpörni akaró ál-chassidizmussal terrorja ellen.

A riport lényege, hogy az áskénázok szabad vallásgyakorlatát akarja megvalósítani, illetőleg régi jogaita visszaszerezni.

A carei „hajás” kérdés

Ez pusztán epizód és Careire vonatkozik. Nagyobb jelentősége nincsen. Brach akkori főrabbi hozta ezt a döntést, fia existenciája érdekében. Ő volt az, aki kiharotta a „hajásokat” (aholnak feleségei saját hajukat viselik) a választójogból, a miniszter azonban végleg döntött e kérdésben és visszaadta az aktív és passzív választójogot a carei zsidóságnak az „áskénázok” végleges többségét a Carei hitközségben.

A miniszterium döntésének országos jelentősége

Amint cikkünk bevezető részében mondtuk, Lapedatu miniszter döntése olyan általános érdekű, belső kérdésekben is prejudikál, ami a legnagyobb jelentőséggel bír az erdélyi ortodox zsidóság szempontjából.

A miniszteri leirat, amelyet Dr. Antal István carei ügyvédhez intézett és 23/1935 számmal viseli (ápr. 20 keltezéssel) először is megállapítja, hogy az erdélyi ortodoxia két ritusra oszlik. Áskenáz és chassid ritusra. A két ritusnak joga van a hitközség keretein belül autonómiát élvezni. Az autonómia abból áll, hogy mindkét ritus jogositott külön rabbit és sakteri választani. A hitközség pénzügyi és adminisztratív kérdéseit egy közös vezetőség intézi és az a közös vezetőség tartozik felelősséggel az autonóm jogokat. Véglegesen csak akkor lesz rendezve a kérdés, ha az errevonatkozó miniszteri utasítások, a kultusz törvény végrehajtási utasításával kapcsolatban kiadtnak.

A gabelle maradhat a két csoportra ezosztva, de a terhek elosztása, olyan százelárányban történjen, ahogy egy-egy csoport bevételeit alakulnak. Hitközségi akták, könyvelés, bérek és román nyelven vezetendők, de magyarul — semmi esetre sem lehet. A miniszter mindenkori verifikálni fogja a hitközség pénzügyi vezetésének helyességét, megfelelő jelölés-gazdálaltal. A carei hitközségben a választási listák is felterjesztendők, hitközségi tisztviselőkenk nincs szavazati joguk Careiben. A legközelebbi választás, a listák miniszteriumi jóváhagyása után 30 napon belül lesz megtartva.

Az Interimális bizottság kinevezése is megtörtént, amely a legközelebbi választásokig vezeti az ügyeket. Az áskénázok részéről Weinberger Sámuel, a chassidok részéről Schwarz Ferdinand lett kinevezve, a saktes harmadik pedig Dr. Antal István ügyvéd, aki így jelenleg a comissio Interimare elnöke. Az ideiglenes bizottság a a saját magyeli prefektúra által lett installálva. Ez a lényege a miniszteri leiratnak a hitközségekre vonatkozó részében.

Mi van a Központi Irodával?

Vágra ennél a pontnál, Lapedatu miniszter sajtóközleménye ismeret, amit mi már évek óta hirdetünk és amely ténykedése ellen annyit tiltakoz-

tunk. A miniszteri leirat leszögezi, hogy a Központi Iroda túllépte hatáskörét. Neki tisztára rituális kérdésekben van döntési joga és mégis a carei hitközség jogaitnak egy részét kizárta, azokat „neológ”-nak deklarálta, hogy ezáltal a saját chassidizmusát juttassa uralomra. Beavatkozott a hitközség belső autonóm jogába, adminisztrációs kérdéseibe. Hitközségi alkalmazottaknak jogtalanul utasításokat adott és a törvényes vezetőséggel szembehelyezkedett. Így a saktereknek megtiltotta, hogy kötelességüket teljesítsék. A Központi Iroda minden jogalap nélkül, a kultuszminiszter hatáskörébe tartozó jogokat vándikált magának. Szükséges tehát,

a Központi Iroda hatáskörének precíz és újabb meghatározása, annál is inkább, mivel alapszabályainak jóváhagyása, még a kultusz-törvény életbeléptetése előtt történt. Ezek az alapszabályok, épen úgy, mint a hitközség alapszabályai ideigleneseknek tekintendők, a kultusz-törvény ellenében állanak és számukra a kultuszminiszterium által új alapszabályok dolgozandók ki.

Mi következik?

Lapunk részletesen ismertetette a carei ügyet és annak fejleményeit. Ha nem volna egész Erdély zsidóságának jóbjére nagy kihatással a miniszter döntése, úgy lokális ügynek tekintették volna mi is. De úgy látszik épp jelleme utajított ezt a carei tragikus herce-hurcot, amelyet az állami hatóságok is már felismertek és úgy döntöttek benne, hogy végül ésszerűsítés az erdélyi ortodoxia hivatali lényegéről. Nem engedik, hogy egyes kis csoportok terrorizálják a többséget és a maguk akaratát erőszakolják a zsidó közéletre. De féls, hogy nem ismeri fel ennek komoly jelentőségét az a tábor, amely csak önmaga érdekét tartja szem előtt és eddig is a legnagyobb kiméltetlenséggel tanúsította harcaiban. Nem akarja látni, hogy a tizenkettődik órában vagyunk és ha most nem fogunk össze, a szent órák érdekében, akkor máholnap, minden autoritás elűzése a Központi Iroda erkölcsileg könnyelmű ügykezelése miatt, Mielőtt minden belső tekintély lerombolódik, intő jel kell ez legyen valami mennyi hitközség számára és lassák végül be az a szomorú tény, hogy a rosszul alkalmazott drága Dintordák már elszállított autoritásokat, a Központi Iroda pedig ezáltal, hogy egy csoport veszedelmesnek szolgáltaiban áll, tekintély nélkül holt keretűvé vált. Odéig jutott már az Iroda, hogy a Tellebaum hívek is, akikre egyedül lémaszkodott, magának az Irodának jóindulatú elnézésével a hatóságoknál keresik igazukat és helytelenül, nem a zsidó tradícióknak megfelelően, hatóságok intervencióját veszik állandóan igénybe.

Ide jutott az a Központi Iroda, amely túllépte hatáskörét, ott ahol arra szükség nem volt és ezért nem tudja autoritását megtartani, mert most már nincs is hozzá ereje, mivel a felidézett rossz szellemek ezt nem engedik. Nem tudott felismerni, hogy az eseményekben, hanem aktíve beavatkozott a hitközségi utakba és nyíltan egy-egy párthoz, főképpen pedig a satumarei Tellebaum-párt mellett nyilatkozott és nyilatkozik meg, teljesen függetlenül attól, hogy az igazság melyik részén van.

Ezért valóban az egész erdélyi zsidóság életérdeke, hogy az Iroda jogkörre szabályoztassék, rendes ügymenete legyen és ami még fontosabb, a „Gemeindeverband” mielőbb életrehozassék, nehogy az a ma már csupán egynehány ember existenciáját és egy romboló Irányzat érdekelt és veszedelmes szolgáló, az erdélyi orth. zsidóságotól nagy anyagi energiákat felszívó korhadó szervezettel, Erdély intézményes hitközségeit teljesen eltemesse.

Fontos még és élelve, a hitközségi alapszabályok generális rendezése, mert elképzelhetetlen, hogy 40-50 évnél ezelőtti készült primitív és csak az akkori időknek megfelelő alapszabályok domindjanak ma is, Erdély legnagyobb hitközségeiben. Igen nagy és fontos problémák azok, amelyeket a carei ügy és az abban hozott miniszteri döntés, egy pillanatra a reflektor fényével megvilágított. Lapunk, mint eddig is, ezután is célul tűzi ki, hogy ezeket az erdélyi zsidóságra lényegbevágó kérdéseket, megfelelő módon napirenden tartva.

HETI GLOSSZÁK

Hiller eloltotta a zsidóság egy magasán élő fátylát

Megdöbbenő a hír, ami az ünnepek alatt futott széljel a világon. Hillerék, ugyilátszik, még mindig félték a zsidóktól. De azért annak, hogy kikérgelek őket minden hivatalból, nem engedték, hogy mint kereskedők, iparosok boldoguljanak, nem engedték őket, hogy még annyi pénzt is keressenek, amellyel existenciájukat bármily nyomoru módon is lengessék, sőt a legnagyobb logikával állással éhen akarják vesztetni őket. Legjobban a sejtől kergelték el őket. Ott volt legfőbb érdekük, hogy a zsidókat elzárják. „Sajta” alatt természetesen a német sajtót értették ők is, s gondoltuk mi is... Azt hittük, hogy nem akarják az írja németek „északi nemes agyát” terhelni a zsidó destruktív elképzelésével. Ezt már valahogy bevette a zsidó egy is. De megmaradt számukra az a tudat, hogy zsidó mégis csak lehet zsidó tevékenek. Zsidó csak nem „desztrúálja” a zsidókat, ha például egy univerzális, vagy egy cionista lapot szerkeszt? És erre jön az Ormester, a jövő gőzhajórujának megteremtője. Európa rossz szelleme és huszmillió ember jövőndő hóhéra és — betöltje a zsidó számára iri, par excellence zsidó lapokat is. Így a berlini névs „Jüdische Rundschau”, amely legutóbbi pészachi számában ünneplte fennállásának 40 esztendősi jubileumát és 64 oldalon hír delte az ünneplésben a zsidóság összetartásának szükségességét és Palesztina felépítésének fontosságát. És Hiller ezt sem engedte. Még azt sem akarja írni, hogy lelkiileg és testileg előkészítse magát a németországi zsidóság a menekülésre a barna pokolból — a zsidó országba.

Egy ugyanakor hír jön Bucarestből, hogy a Porunca Vremii széleskörűen elismert lap szerkesztősége elhatározta, hogy ezentul naponta fogja a gyűlölet mérget a zsidóságra szétlő freccseníteni, mert úgy érzi, hogy jön ennek a „korjunkurájja”, sőt már itt is van, nálunk is Romániában. És a Porunca Vremii naplaj lesz. Miközben a Rundschau és a többi németországi zsidó lapok megszűnnek. Ez korunk fotográfija. A zsidók számára ezentul még az a jog sem marad, hogy önmagának nyomtatott betűket állítsanak csatolva a maga védelmére. Hát mit csináljon a zsidó ezután? Ha még saját lepiában sem védekezhet a rágalmak ellen, ha már oda-jutunk, hogy a Betik népe, még a betik erejétől is meg lesz fosztva. Mit csináljon

Három tanulságos történet felnőttek részére

A gyermek-bíró bölcsesége

Egy zsidónak olaj és zsiradékúru üzlete volt. Olajat, petróleumot, szappant és hasonló egyéb árut árusított. Mellette egy virágárus üzlet volt. A virágárusító nem volt zsidó. A két üzlet csak egy nagyon vékony falal volt egymástól elválasztva. Este, üzletzárás előtt, a zsidó kereskedő mindég megolvasta a napi áruát. Ezt mindenkor hangosan cselebedte, így vált hogy nyolcszáznegyven lei és 50 bani ebből 3 darab ezüst százás, tíz huszas, tízenegy lizes és a többi. Ezután bezárta üzletét és hazament. Egy este, ismét hangosan olvasta pénzt, amit a virágkereskedő pontosan megjegyzett magának, mert hiszen áhállatszól minden szó, amit a zsidó kereskedő kimondott. Pontosan felírta mind azt, amit hallott, azután felment a rendőrségre és feljelentette szomszédját, azaz, hogy ellopja tőle a pénzt, s eldugta a fiókjába. Megadta pontosan a pénzmenekét, úgy ahogy az a vékony falon át hallatszott.

A rendőrség átküldte a zsidó üzletét és valóban a jelzett helyen megtalálta a pénzt, pontosan úgy, ahogy a virágárus bement. Az olajkereskedő hibába bizonyította, hogy ezt a pénzt ő árusította, de mert a megadott adatok pontosan egyeztek a valósággal, elvették a pénzt és a zsidót bíróság elé állították.

Alapított 1823 évben. Részvénytőke Lei 192.000.000. BARCELONA 1929 LEGMAGASABB KITÜNTETÉS: DISZOKLEVÉL. Brassói posztó- és divatárugyarak SCHERG VILMOS és Társai R. T. Ajánlja mérsékelt árak mellett elsőrangú gyártmányait ur- és női divatszövetekben, melyek legfinomabb és kifogástalan kivitelük folytán vetekednek minden tekintetben a külföld legjobb gyártmányaival. Gyári lerakatok: BRASSO: Főltér. KOLOZSVAR: Calea Regele Ferdinand 24 sz. TEMESVÁR: Sr. Alba Iulia. GALAŢI: Sr. Domnească 1.

a berlini zsidó, akinek egyetlen reménye, összekötő kapcsa, boldogsága lehetett a zsidó újság, amiből erő, hitet és egy jobb idő eljövését remélhette, ha hatalmi szóval, a semmissébe süllyed. Ha azt sem tudhatja meg ezen (ul, hogy miképpen várja őt a régi rög, hogy ott új életet kezdjen. Rettenő tragédia ez, emihez fogható talán sohasem érte a zsidóságot. Mert a saját magának iri betűket, még az inkvizíciók kora is elűrtte. De Hiller még ezt sem. És az antiszemita lapok folytán erősödnek, újabb burjánznak fel és öntik el mérgező miazmáikkal a tisztul levegőt. Egyik oldalon némaság, más oldalon a terjeszkedés. Sőtél perspektíva a jövőre nézve. Nagyon sötét...

Vaida fiait

A modern idők Háménáj nem íz, hanem csak kevesebb flukkal rendelkeznek. És abban is különböznek, hogy nem mindenben követik rapszódikus atyjuk még rapszódikusabb elveit. Nem lesznek azt magukév. Két fia van Vaida Voevod Sárdornak, az egyik orvos, a másik főltisztviselője a Discomnak. Az orvos fia nem tart haragot a zsidókkal. Sőt büszke is arra, hogy neki zsidó tanítói voltak. Ezt azaz is dokumentálja, hogy orvosi tábláján kirja, hogy ő dr. Neuman bécsi vallásos zsidó professzor volt a tanítvány, illetve asszisztense. Tudja, hogy ez jó éjnlőlevél. Hogy Neuman professzor tanította. Mert a fiatal Vaida is

tudja, aminthogy az idősebb is tisztában van vele, hogy mit jelentettek és jelentenek a zsidó orvosok, a maguk szakmájában. Csak hogy Vaida volt miniszterelnök ur, politikai mesterfogásért inkább sutbaakasztja régvalott elveit és uszítónak csapott fel. Amiért Cuza negyven éven át jobb ügyhöz méltó buzgalommal küzdött, hogy egy mondjuk „meggyőződéses” anilszemita volt, addig Vaida Sándor, bizonyos jól megtermett peripánk vette maga alá a zsidógyűlöletet, hogy ennek hátán lovagoljon, újabb politikai célok felé. S hogy mi zsidók, nem szereljük ezt a hálátlan és keserves szerepet, azt hisszük nem kell sokat magyarázunk. A fluk, úgy látszik nem követik utyjútát ebben az ultrányban. Az orvos fia, Neuman tanárna hivatalozik, viszont a tisztviselő fia arra eskarták rábírt, hogy dobja ki a kisebbségi tisztviselőket, a szent numerusok nevében és érdekében. Az ifjabb Vaida azonban kontaktust tart fenn a realitás felé és jól látja, hogy ebben, nem azon mulik minden, hogy a numerus Molochját, hány emberáldozattal szolgáljuk, hanem, hogy annak a vállalatnak, amelynek vezetője, valóban szolgáltatokat is legyen. És ehhez kisebbségi tisztviselőkk kellene. Mert ezek ismerik a dolgokat és nem nélkülözhetők. És amig az öreg Vaida, a hordók tetején uszít, addig a két fia, megtagadja a hámanit tradíciókat és belátják, hogy az aya „bölcsesége” nem mindig követni méltó példa és mennek a maguk

szolta, — úgy beszélük — a későbbi Rabbi Mita volt, a híres nagy vilnai gaon...

Három paraszt

Három paraszt egy idegen faluhoz ért. Ott az uccán egy pénziárcát találtak teli sok pénzzel. A faluban meg akartak fürdeni, de félték a pénzt magukkal vinni a fürdőbe, mert hátha valaki ellopja tőlük. Így egy a fürdőhöz közelebb emberhez tértek be és átadták neki megőrzésre. De kijelentették azt is, hogy mivel a pénz hármójuké, csak úgy adható ki nekik, ha mind a hárman egyszerre jelentkeznek érte.

Amint a fürdőhöz értek, észrevették, hogy nincsen szappanjuk. Mit lehet tenni? Erre az egyik így szólt: — Az az ember, akinek a pénzt megőrzésre átadtuk, itt a közelben lakik, odamegyek hozzá és kérek tőle egy kis szappant. Így is tett. A paraszt odament a pénzüőz emberhez és így szólt: — Barátim a pénzért küldtek. Add ide légy szíves.

De it ezzel bizatlok meg, hogy a pénzt csakis úgy adhatom ki, ha egyszerre mind a hárman értejtőők. Hogyan adhatom ki hát, egyedül neked? Mire a paraszt így válaszolt: Ott állanak barátim a fürdő előtt. Menj hozzájuk és kérdezd meg, hogy ideadhatod-e nekem azt amit kérek tőled? Az ember átment és megkérdezte: Ki adhatom barátotoknak azt, amit kér?

ROVID HIREK

CERNAUTI. Az úteni Rambem Iomité meghívására, a suceavai Erreba Riv Mesulei Rath negyszázhuszötödöt tartott 2000 főnyi tömegű ünnepi összejövetel. Az előadás mély benyomást tett a negyszázhuszötödösökre. — Másnap 11-én, szombaton este a Zsidó Ház nagyteremében tartották meg a romániai Jüdenstraipart első országos konferenciáját. Elnöke: Meir Grossman.

STOROJINEC. Április 7-én a Talmud Tóra terjedését négyezer bésu Rambem emléknapra rendezték, amelyen számos bukovinai rabbiregység is részt vett.

BUCURESTI. A nepokben „Unionea economica a Sudentilor evrei” néven szervezett alakult, a bucaresti zsidó iskolai hallgatók gazdasági érdekeinek védelmére. A szervezet központja S. S. Șerban Voda 7 szál van, a cionista diákokhozban.

DÜSSELDORF. A napokban Urdenbachban tartották meg egy emberit, aki hemis papirokkal munkát vállalt. Az illető ki kiderült, hogy már a lepek, mint lengyel zsidó családok irak, az illető született érja. — Letérőztatták.

KÖLN. Egy zsidó baromlikereskedő, amiért az egy csirkét altetés nélkül levágatott és húsát eladta, egy évi és négy hónapi fogsárra ítélték. A „Westdeutscher Beobachter” szerint, a vendék ellen is elfognak járni.

FRANKFURT. Sok példányban kiadták itt egy „Válasz a külföldiek boykottpropagandájára” címen egy füzetről, amelyben névszerint felsorolják azokat a kereskedőket, akiket az érja lakosságának boykottálni kell.

SCHWARIN. Az eddig kiadott zsidóellenes boykottpropagandák, amelyben felsorolják a zsidó kereskedőket, akiket boykottálni kell, visszavonták, mivel azok nem voltak elég alaposak.

NEW-YERSEY. Hoffman, a newyereyi állam kormányzója aláírta az a rendelkezést, amelyreket értelmében, minden vallástemadó és joggyűlési hirdető megmozdulást, a törvény teljes szigorával fogja büntetni és aki rendelkezést megsérti, 3 hónapra három évig terjedő fogsággal és 200-tól 5000 dollárig terjedő pénzbírsággal büntethető.

JERUZSÁLEM. Nagyszabású ünnepséggel készült Paalezina zsidósága György angol király 25 éves uralkodói jubileumára. Tel-Aviv városi tanácsa egyhangúlag elhatározta, hogy a Karmel uccán, King George uccéra változtatja.

BÉCS. Az angol utlevél kirendeltségnek rendelkezést fogtak rövidesen kapni, a kormánytól, amely szerint a paalezinai vizumok, a mostani 3 hónap helyett 15 hónapok lesznek.

LEMBERG. A Hlál cionisták május 26 és 27-én Lembergben világgkonferenciát fogtak tartani.

LONDON. Samuel Finbergh, aki régebben az alsóházban konzervatív programmal lelt megválasztva és Salford polgármestere is volt, meghalt. Az alsóházban minden érdekesen lépett fel a külföldi zsidók érdekében. 1925-ben erős harca volt Sir William Joysonn Hicks-el, az ekkori belügyminiszterrel, aki támadta a külföldi zsidókat, akik Angliában telepednek le.

VARSO. Negy felháborodást kellett a lengyel zsidóság körében, hogy a régi vilnai zsinagógát le akerták rombolni, hogy ott egy stadiont állítsanak fel. Igen sok nagy gonja fekszik itt a zsidóságoknak, közülük a vilnai gon és a Cer Zedek (Cer Zedek, egy Polocky gróf, aki zsidó lett és 1749-ben máglyhalált halt a zsidóságáért). A hitközség lépéseket lelt, hogy ne erakulják a temetőt és sikerült annyit keresztülvinni, hogy a városi hatóságok és a zsidóság képviselői összeülnek tanácskozássra.

Stürmer másolat Csehszlovákiában. Prágából jelentik: A cseh lapok, amelyek demokrátkus politika szolgálatában állanak, megdöbbenéssel regisztrálják azt a hírt, hogy „Der Aufbruch” címen a zsidó németek „Heimfrontja” lapot ad ki, amelyben listára néciropagandát ír. Teljesen abban a lényben érja pogromra uszító cikkeit, mint a nürnbergi Stürmer.

Uj zsidóbarát politika Irakban. A Bon boyben megjelent „Jewish Tribune” c. zsidó lap bagdadi levele érja, hogy Yassin Al Hassini pász, aki az iraki kormány új miniszterelnöke, liberális lélellől állította össze kormányát, akik barátságosan viselkednek a zsidókkal szemben. Az új kabinet elhatározta többek között, hogy a külföldi zsidó lepnak megengedi, hogy terjesszék az országban. A pósta szállítás jogát is megadta számukra.

Sádcshónafésért szépen fizetnek annak, aki ajánlana egy helybéli, szigorúan vallásos, szép, fiatal, vegyesen övezgyasszonyt, gyermekek lehelnék. Cím: Ignác Áron, Salu-Mare, Str. Petru Rareș 30.

Kitüntetés. Magas kitüntetés érte Ajud város negyfelenn közmegebecsülésnek örvendő két kereskedőjét, Israel Adoif vaskereskedőt és Remyonit Mór malomtulajdonost, akik ötélsége a kereskedelem illetéleg az ipar terén szerzett munkásságuk elismeréséül a Meritul Comercial și Industrial érdemrend 1-ös oszt. keresztjével tüntetett ki. A kitüntetés az egész város lérsadalmának meleg szimpátiájával találkozik.

Nősülne: 36 éves elvált, gyermektelen, jó állásban levő, izr. Főállásviselő. — 30 éves izr. fűszer és vaskereskedő. — 28 éves izr. vagyos és tekintélyes textilkereskedő. — 36 éves izr. ügyes terménykereskedő. — 34 éves izr. orvos, értékes ingatlan vagyonnal. — 28 éves izr. vagyos, ingulennel is rendelkező bórkereskedő. — 37 éves izr. érlelszíteli, jól kereső papirkereskedő. — 35 éves vallásos izr. mérnök, kinek egy jól menő bányára van. Közlelbbit „Mirea” írode, Cluj, Regele Ferdinand 116.

Biro-Bidsan és a külföldi zsidók. Dr. D. Lovitis, aki először ígja az Ort na, amely célul tűzte ki a mezőgazdaság és ipar fejlesztését a zsidóság körében, nyilatkozott arra a kérdésre vonatkozólag, hogy vajon milyen lehetőségek mellett juthatnak külföldi zsidók a szovjet zsidó köztársaságba, a szibériai Biro Bidsanba. Dr Lovitis kifejtette, hogy amennyiben a szovjet kormány ehatározná, hogy engedélyezi külföldi zsidók ottani letelepedését, ezt csak úgy engedné meg, ha az utazási költségeket megük a zsidók viselnék, vagy valamelyik külföldi szervezet. A szovjet kormány csak azt írja, hogy a küllelsségeknek, hogy a maga zsidó polgárait juttassa ode, külföldi zsidók nem számíthatnak arra, hogy a szovjet gondoskodik birodbseni letelepedésükről.

Streicher és Lindbergh Béby. A nürnbergi uszító lapnak, a „Stürmer”-nek legutóbbi számában számos cikk foglalkozik a Lindbergh gyermekének elrablásával és megöletésével és ezt is zsidóellenes heccekre akarja visszavezetni. Klisirozva hozza egy északamerikai lapnak a „Rhe Fascist”-nak egyik cikkét, amelyben azt írja, a szenny-lap, hogy a Lindbergh gyermekét is rituális gyilkossággal céllattal ölték meg. Nyomatékosan hangsúlyozzák, hogy a gyermekét március 1-én ölték meg, amely épen Purim és Pészach között volt Fritz Brandt, aki vezette a Sitr mernek, egyenesen kiírja, hogy Hauptman a zsidók áldozata és a „német” Hauptman, a „zsidó” Dávid T. Wilentz, felmingtoni állam ügyész ítélte halálra.

Rheuma, köszvény és ízületi megbetegedéseire

legjobban bevált gyógyszere a Togat-tabletta.

Kiválasztja a húgsavat. Még elhanyagolt esetekben is gyógyító hatású! Használja teljes bizalommal! Minden gyógyszerüzletben és drogériában.

Lei 52.— és Lei 130.— Svájci készítmény!

ZSIDÓ HUMOR

ÉS KISZSIDÓ TÖRTÉNETEK

Nem olyan nagy megtiszteltetés

Mikor R. Hirschel Lewin, volt londoni, halberstadi és manheimi rabbi meghívák Berlinbe, a különböző údvoletkez lezajlása után a közszeg tudósai is elöltek gratulálni a megválasztottnak, akik ily nagy és kiünelté megtiszteltetés ért. „Nem olyan nagy megtisztetés ez — felelt a rabbi. — Mert ki választott meg engem? — elöljáró, igen, ha a tudósok ünnepek az előjáró székében és az egyik azt mondotta volna: válasszunk meg a londoni rabbi mert az nagyobb gon, a másik meg a poseni rabbi mellett kérdésodott, mert az nagyobb lángész, a harmadik pedig a lis-ait pörtöltá volna, mert az nagyobb hibátlan tudós, a negyedik pedig kiemelt volna engem nagy tudással, hogy mind ezeket a tulajdonságokat egy eszem magamban. — ekkor az én megválasztásom nagy megtiszteltetés volna. Igy azonban hogy az előjáróságban csupa a hőrecc ül, az egyik kiálta: jöjjen a breslavi rabbi Mire a másik kiálta: Azért se inkább jöjjen a poseni! És egyik se tudja, miért. Vegre az egyik előjáró Daniel Itzig gróf, mert a legmagasabbban ő tud kiabálni. Hat hol itt a nagy megtiszteltetés?”

A hal és az ital

Miért lesznek a chászidok a péntek esti hal előtt és után egy kis szálitót? Egy jókedvű chászid ma gyerezték Mikor a hal a nyelvére léz, a próféta kiadottól a hal gyomrában és az kenyelen volt őt kiadni megadó. Már mert a földi élet teret, bába a hal az vízreznai ekerja és a mi nyomunkban imádozik és mi is kenyelenél lezünk visszadna szabadágat. Azért óvatossággal megérteztük, hogy a bölesek előjáró szerint, részegen nem szabad imádozni. De mindegy nem tudjuk, hogyan helyeskedt el bantunk a hal és merre van a feje, azért lesznek előtte is, meg utána is.

A kántor hizeleghet

A Sulehen Aruch szerint meg van engedve, hogy a kántor hizeleghen a hitközség tagjainak, ha ezzel a templomátogatásra székítja őket. Miért nem írja a Su Chen Aruch ugyancsak a rabbihoz vonatkozólag 7. szót a kérdés. És a felelet: A rabbi elég okos ahhoz, hogy előtte ne álljon meg.

A legnagyobb héber költő

A Biak halálával kapcsolatban, felelevenedik egy anekdota, ami éveket eozótt tartotta magát: A Paalezinában utazók között feltűnt egy héber költő, aki nemcsak költészetre, de szerénytelenségre átal is kivált. Mint másodosztályú utas, séfált állandóan az elsőosztályú séfateren végezte. Egy matróz hozzápetet és figyelmeztette ezen illetlen eljárásra. A költő rákiáltott a matrózra: „Őn nem tudja, mivel áll szemben. Hogyan merészel hozzám közeledni? A matróz blamirozva visszavonult és jelentette az esetet felettesének. Ez megismételte, amit a matróz már előzőleg megtett. De szintén kénytelen volt dolgot végezteteni visszavonulni. Erre a hajós-kapitány ment el hozzá és igyekezett a legudvariasabb formában felhívni a költőt, hogy akalmazkodjon a hajó szobályaiba. A költő megismételte stereotip választát: „Hát Őn nem tudja hogy a jelenkor legnagyobb héber költője előtt áll?” Milyen meghajva magát, ezt feleli a kapitány: „Bocsánat uram! Nem tudtam, hogy az a kiváló szerencse ért bennünket, hogy utasaink között Biakot üdvözölhetjük!” Az utas nevezetesen Schneur Zalman volt.

Rothschild anekdota

Mint a legidősebb Roth child fia és etjük halála után a család fele, Nátán, híveit is nem egyszer le szólta, ha a bárói rangot feladnának sokra becsülték. Különösen Király öccséhez volt igen szigorú, aki rendkívül fényes házat vezetett Napolyban és egy alkalommal, mikor a fiairól beszélt Nátánnak, „fiatal bárók”-nek nevezte őket: — Ne beszélj nekem „fiatal bárókról!” — kiáltotta indulatosan Nátán. — Törjdi inkább azaxl, hogy a kölykeid becsületes kereskedők legyenek, mert a báróságukkal eddig még egy rézgera is sem keresek!

Kétféle bizakodás

Rabbi Mordechai a híres lubavitz, érási nyomorban áll. Családja a szó szoros értelmében éhezett, ő maga azonban a legnagyobb lelki nyugalommal állt fölansal köztül és tanul.

„Rabbi!” — mondá neki egyik helyő rokona — hogyan vagy képes Te olyan nyugodtan énekelre tanulni, amikor ezalatt felétségd és gyermekeid az éhségtől majdnem kimúlnak?

„Igen” — mondá a Rabbi — Ők jalgatnak és sirnak, mert Ők az embereket segítségére alopják jövőjüket. Ellenben én az Iben bízom és ezért vagyok én képes nyugodt maradni.

Baruch Dajan Haemeth

Egy orthodox körökben közzismert ur, visszaérkezett paalezinai tanulmányútról.

— Egy másik zsidó uriember találkozik vele az uccán, kezét nyújtva, azt mondja neki Baruch Dajan Haemeth

— Mit mond Őn? mondja a megszólított hűledeve, hiszen nekem „Solom alchem” jár és nem ez a szokottan köszöntési mód.

Tudja kérem, nálunk az a „din” van, ha valaki rossz híreket hall, akkor Baruch Dajan Haemethet kell mondanunk. És uraságod bizonyára rossz híreket fog terjeszteni, tehát joggal köszöntöttem eképpen.

NEPUNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ORADEA
Strada Iosif Vulcan No. 4.
Telefon: 440.

ZSIDÓ HETILAP
Szerkeszti: WASSERSTROM SÁNDOR

ELOFIZETESI ÁRAK:
Belföldön: Hitközségeknek és vállalatoknak 500, magánosoknak: egész évre 300, félévre 150, negyedévre 85 lej. Külföldön: 120—80, 45, 25 ck. 180, 95, 50 dinár. 25—15 Pengő, 10—6 Dollár.

Reviziót — a cionista revizionizmus kérdésében

Sokat töprengtünk azon, hogy hozzányuljunk ehez a rendkívül kényes kérdéshez. A revizionisták Párisban elhatározták, hogy kiáltnak a cionista világszervezetből és külön után haladnak. Megtagadják a cionista egyezés gondolatát és megtagadják azt, hogy a cionizmus ezentul a hivatalos világszervezet képviselői kifelé, hanem a meglévő évilteskedet mellett, egy „ellenszervezet” létesítéses, hagyományos egységét.

Lepünk és körülötte tömörült tábor, — bevalljuk nyíltan — szimpatizált mindenkor a revizionistákkal. Állandóan körülük megmozdulásokat, hiáltványainak is helyet adunk és közel állott szívünkhoz, ez a teljes, ántudatos gárda, amely nem a fél megoldások felé akarja vinni a zsidó országépítést, hanem — tudja mit akar! Tudja mit akar és kellett a „meg gondolat”, a helyzettel kompromisszumokkal kormányzó szervek mellé, egy hangosan kiélelő tábor is. Szimpatizálunk velük, mert jobboldali beállítottságunk vanunk mert a mizrachit tradíciók élnek bennünk és nem szereljük a két fehér zászló mellett sem, a más szimbolizáló veresét. De minden szimpatizánk és minden barát mellállásunk da óra, nem találjuk szerencsésnek ezt a Párisban kiadott új felszót. Nem szerencsés azért, mert mi nem vagyunk még olyan erősek, hogy abban a gyűlölet tengerében, amely körülvesz bennünket az egész világon, a széjelhuzás és testvéri harc luxusát megengedhessük magunknak. Tudjuk és érezzük, hogy számos híve lapunknak eselleg megnehezít ezért a nyílt — de józan — állásfoglalásunkért. De megtagadnánk munkánk és megtagadnánk elveinket, célkitűzéseinket, amit or a zsidó egység szükségessége helyett, a zsidó széjelhuzást mernék egy percig is propagálni. Mi merjük ezt, mert barátai vagyunk a revizionizmusnak és propagáltuk eddig is céljait és harcos elánjukat. De ez utal és ennek jogán — jogunk van, erőnköz mérten, halk vétőt kiáltani a különválás ellen. Nem találjuk célravezetőnek és nem találjuk minden körülmények között helyesnek ezt a vezérlés és meredelet közti, amelyen Jablonsky vezet lelvél. Tragikus inkább, bizonyos mértékben, hogy egyik legnagyobb cionista frakciónk, eltávolodjék az anyaszervezettől és olyan megszire és szélsőségesen levonja egy belső harc konzekvenciáit. Ellismerjük azt is, hogy a paalezinai szavazással súlyos sérítés és hallatlan sérelem érte a revizionistákat. És egy sérelem, akár vélt, akár igazi, sokszor nem teljesen meggondolt lépésre ragadtat embereket, csoportokat, sőt sok ízben, egész népi egységeket is. Kell talán egy módol, hogy ez a kenyérfőzés, valamiképpen visszazsírítottassék medrébe. Kellene lenni, nagy tekintélyeknek a szervezetben belül és a világ zsidóságának más prominensei között is, akik még melőtt jobban elmérgesednek a dolog, véltő kiáltanak mindkét oldalon és ne engedjék, hogy ez a kínzó komatitász harcos cionista sereg, amely a revizionizmus zászlaja alatt tömörült, — olyan külön uakra tér-

jen, amelyen a távolság a világszervezet újjától mindig messzibbre esnek, ugyannyira, hogy a végén két testvér tábor nézne egymással ádáz farkasszemmel. Talán még ma és most nem késő. Hangotunk meghallani Párisban is. De meg kell, hogy hallgatnak a románait, csehszlovákiát, jugoszlávait és a szentföldi revizionistáknál is és engedjék meg nekünk, ha arra kérjük őket, hogy mérsékeljék ezt a harcmodort és befolyásolni igyekezzenek az illetékeseket arra, hogy ne menjenek el a végsőökig. Vegyenek példát a mizrachistáktól. Mennyi ezernyi sérelem, tárgyi és szemlélti bánás érte őket a hosszú évek alatt. Hányszor kullogtak hátul, mennyiszor nem respektálták őket és tisztelhetetlenség becsületes, vallásos zsidó elveiket. De nem tömörült külön és nem váltak ki, hanem bent, a szervezet határain belül vették fel a harcot és igyekeztek megvalósítani minél többet, célkitűzéseikből és elgondolásaikból. Ott is voltak és vannak különvált hangok, ott is hívta őket, az Aguda a különválásra. Hívja már őket 20 esztendeje és a mizrachistáknak, mindenkor az volt az álláspontjuk, hogy nem inkább benn a halárhoz a belül kevesebbel, mint kívülről ostromolni a várat.

Hugadt és megfontolt álláspont ez, amit a revizionisták is követel eddig. Tudjuk, hogy nem mindenben egyforma ez a kiindulópont. A revizionizmus sérelem másminire természetű. De mégis! Nem szabad emnyire levonni a konzekvenciákat, mert nem vagyunk oly erősök a gáluit helyzetünkben és nem vagyunk oly szervezettek Paalezinában sem, hogy egy ilyen merész és kockázatos lépést te-

heselhetnénk. Az egész világ öröme és gaudiumára, az arabok legnagyobb meglepődésére történnék ez a testvérharc, amely a Népszövetségnek, a mandátum bizottságnál és az angol hatalomnál is furcsa impressziókat váltana ki.

Vissza, ha még nem késő! Vegye kezébe Weizman és Sokolov, vegyék kezükbe az amerikaiak, álljon előtérbe, minden tekintély, ember, szervezet és sajtó és próbálja az áldáhatatlannak vélt akadályokat valamiképpen mindkét oldali koncesszióval eliminálni.

Nem szabad a kenyérfőzésnek megfőrténni. Tiszta zsidó szívvel és meggyőződéssel hirdeljék az egység végtelenül nagy fontosságát és hívunk minden zsidó testvért, hogy pártatlanul, csak a nagy cél érdekében ne engedje, hogy az egymás elleni harc, még jobban elmérgesedjék. Reviziót követelünk, — a cionista revizionizmus kérdésében.

Hagjunk csak békében és a mai idők bámulusos tempójában fejlődni Paalezinát, hagyjuk, hogy újabb és újabb századok jussanak be és találják meg a fejlődés lélelapjait. Ha ott már elérjük a megfelelő lélekszámot, ami a jelenlegi tempó mellett nagyon közelnek látszik, úgy rövidesen ugyis ott oldódik meg minden kérdés — magától. Akkor nem elvi harc lesz az, hogy mit értünk Jüdenstraht alát — mert ott fog állani a zsidó állam, lézzen, akármit hirdetnek a revizionisták és bármit is vallanak elvált a histadrutikák. De ne akadályozzuk meg harcokkal, a fejlődés gyors tempóját. Ez a legfőbb és a legmagasabb cél, aminek ma főtteni kell, minden zsidó testvérünkét!

Pilsudsky marsall halála és a zsidóság

Világszeret élénken kommentálják a lengyel költárság egyik megalapítójának Pilsudsky marsallak halálát. A lengyelek nem zeli hőse sokat alkotott a független lengyel költárság megalapítás érdekében és romantikus hősként vonult be a lengyel nép történelmébe. Lengyelország háro és félmilliónyi zsidósága, amely az összelatosságnak több mint tíz százalékát képezi, aggodalommal látja Pilsudsky marsall halálát. A marsall bár szoros

nexust tartott fenn a német nemzeti körökkel, azonban katonai diktatúra alapján vezette az országot és nem engedte, hogy a szélsőjobboldali irányzat vezje át uralmát. A zsidóság bizonyos szempontból nyugodtan végezhette napi munkáját eddig. A marsall halála eselleg még jobban szabadjára engedte az antisemitizmus lefojtott furját, ami tekintve a lengyelországi zsidóság nagy számát, rendkívül nagy jelentőséggel bír az egész világ zsidóságára nézve.

Bucurestiben anketot tartanak a hitközségek a kultusz törvény végrehajtási utasítása ügyében

A kultuszminiszterum elkészült a kultusz törvény végrehajtási utasításának rendelkezéseivel és Lepdatu kultuszminiszter rövidesen a különböző egyházak vezetői ankétára szándékosít összehívni, melőtt végérvényesen szankcionálna a kormányval. A zsidóság valamennyi zsidó hitközségi szervezete meggyűdán Bucurestiben anketára gyűlt össze, hogy egység és álláspontot foglaljanak az új vég-

hajtási rendelkezésnek, a zsidó egyházakra vonatkozó részével. Az orth. Központi Irodát Wézel Albert a tudat és Adler József signisparel főrabbi, míg az izraelita (occident) Központi Irodát dr. Fischer József elnök és Lax Saluator főtitkár képviselik. Az ökirályságbeli hitközségi szervezeteket dr. W. Pildermann, Biermann Sigismund elnökök és Horia Carp főtitkár képviselik. A beszarabiai